

Wartość informacji przekazywanych przez telewizję

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie dorobku kultury

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Właściwy odbiór twórczości telewizyjnej

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Programy telewizyjne jako rzeczywistość wirtualna.
- Filmowe produkcje telewizyjne i wartości przez nie przekazywane.
- Postaci telewizyjne i filmowe: negatywne i pozytywne.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Rzeczywistość wirtualna, filmowa jest wytworem ludzkiego umysłu przekazanym przez filmowe środki techniczne.
- Należy krytycznie oglądać filmy i programy telewizyjne.
- Powinno się z góry ustalać, ile czasu można poświęcić na telewizję, np. film, teatr itp. (nie więcej niż jedna godzina dziennie).

Zasady

- Szukam prawdziwych informacji, przeżyć i wartości moralnych w określonych programach telewizyjnych.
- Nie poświęcam zbyt dużo czasu na oglądanie telewizji.
- Mam ulubione, ustalone programy i gatunki filmów.
- Unikam traktowania telewizji jako środka dla „zabicia czasu”, ze szkodą dla innych zajęć.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Telewizja jest „oknem na świat”, ale jest to świat wirtualny.
- Poddam krytyce przekaz filmowy i telewizyjny.
- Telewizja nie zastępuje rzeczywistości i prawdy w życiu rodzinnym.
- Rodzic, a nie telewizja, jest dla dziecka autorytetem.

Zasady

- Interesuje mnie, ile czasu i jakie programy ogląda moje dziecko.
- Świadomie wybieram gatunki filmów i programy, które pomogą rozwijać się mojemu dziecku.
- Zwracam uwagę na określone treści moralne przekazywane w filmach.
- W ciągu dnia, poza oglądaniem telewizji, nie może zabraknąć czasu na aktywność fizyczną i kontakty społeczne mojego dziecka.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Telewizja, film są potężnym środkiem oddziaływania na osobowość człowieka.
- Kino, telewizja, film niosą wartości i jednocześnie mogą je niszczyć.
- Kino i jego przekaz należą do współczesnej kultury.

Zasady

- Wartości lub ich brak w przekazie filmowym omawiam razem z wychowankami.
- Wykorzystuję przekaz filmowy w edukacji i formach wychowawczych.
- Mam świadomość, że twórczość filmowa nie powinna zastępować rzeczywistości, ale ją ubogacać.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Poszczególne grupy aktywności: filmowa i teatralna, nagrywają kamerą krótki film na wybrany przez klasę temat. Przeprowadzamy omówienie powstałego filmu, zwracając uwagę na wiele aspektów takiej twórczości oraz na wartości artystyczne i moralne¹. Podczas lekcji wychowawczej proszę uczniów o podzielenie się wrażeniami z obejrzanego filmu i określenie, jakie wartości ze sobą niósł.

¹ „Praca dla miłości Boga jest uczestnictwem człowieka nie tylko w dziele stworzenia, ale i w dziele odkupienia naszego”. S. Wyszyński, *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2001, s. 66.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Wychowankowie mają krytyczne spojrzenie na rzeczywistość filmową. Odznaczają rodzaje przekazu filmowego. Film i obrazowy przekaz informacji nie zastępują prawdziwej rzeczywistości, doświadczanej i przeżywanej osobiście. Przekaz filmowy powiększa wiedzę i dostarcza niezbędnych informacji². Mądry przekaz telewizyjny poszerza dziecięcą wyobraźnię i rozwija wiedzę o świecie.

1.10. ZAGROŻENIA

Może nastąpić pomieszanie rzeczywistości wirtualnej z realną. Uczniowie bezkrytycznie oglądają wszystko. Często mamy do czynienia z niedostosowaniem wieku widza do gatunku i treści obrazu. Pornografia i patologia społeczna podawane są jako treści przekazu³. Wzmacnia się agresja, osłabia wola przez sugestywne obrazy⁴. Zbyt wiele czasu poświęca się na oglądanie telewizji lub filmów.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

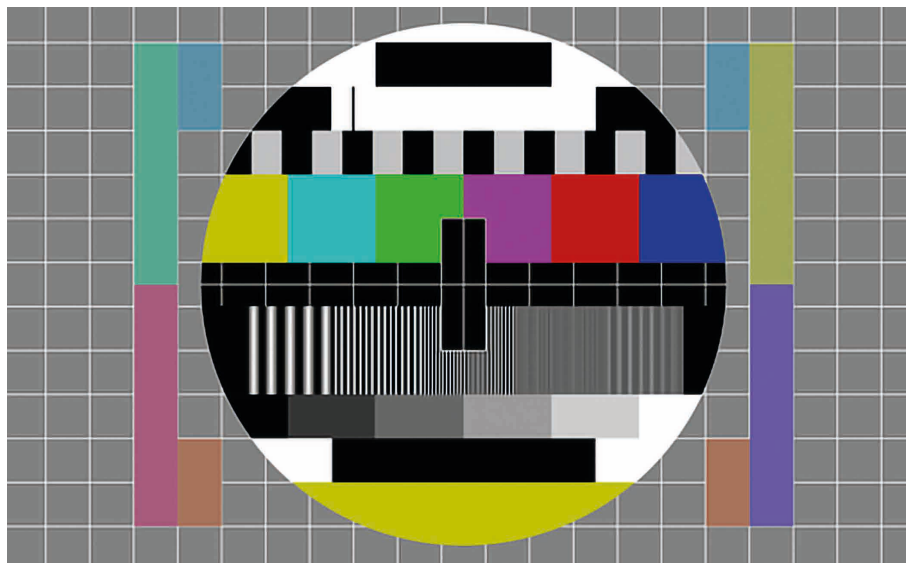
Już od najmłodszych lat dziecko styka się z różnego typu mediami i środkami społecznego przekazu. Najbardziej popularnym jest telewizja. Dzięki niej dzieci, adekwatnie do swojego wieku, mogą się uczyć umiejętności gromadzenia i weryfikowania informacji zdobytych tą drogą. Warto proponować dzieciom

² „Telewizja wprzęgnięta w służbę Ewangelii niezmiennie poszerza zakres słuchania Słowa Bożego i znosi orędzie zbawienia milionom ludzi”. ŚDŚSP 1986.

³ „Jan Paweł II postrzega telewizję w schemacie dwuwartościowym: widzi zarówno możliwość wzbogacania przez nią i wspierania życia jednostek, rodzin, środowiska społecznego, jak i niebezpieczeństwa związane z upowszechnianiem fałszywych i degradujących człowieka wartości, ideałów i modeli życia”. A. Zwoliński, *Środki społecznego...*, w: *Encyklopedia nauczania...*, dz. cyt., s. 508.

⁴ „Ukazywanie za pośrednictwem środków społecznego przekazu, zła moralnego w opowiadaniu, opisie lub obrazie może niewątpliwie służyć głębszemu poznaniu i odkrywaniu człowieka oraz ukazywanie i podkreślanie wzniosłości prawdy i dobra, gdy zastosuje się odpowiednie dramatyczne środki wyrazu. Jednocześnie, aby środki te nie przyniosły duszom raczej szkody niż pożytku, winny być całkowicie podporządkowane zasadom moralnym, zwłaszcza jeżeli chodzi o sprawy, które wymagają należącego poszanowania, albo o takie, które budzą niskie instynkty w człowieku zranionym grzechem pierworodnym”. DRN 7.

programy, które są wartościowe, poszerzają ich wiedzę o świecie, wyobraźnię i wrażliwość. W tym wieku należy unikać zbyt długiego oglądania telewizji oraz nadmiaru informacji i bodźców, tzw. „szumu informacyjnego”.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Grzegorz Kasdepke to współcześnie żyjący polski dziennikarz i pisarz. Jest autorem licznych książek dla dzieci i młodzieży, a także scenariuszy napisanych dla najmłodszego odbiorcy. Styl jego pisarstwa jest lekki i dowcipny, dlatego jest chętnie czytany. Autor bardzo często podejmuje tematy ważne dla współczesnego odbiorcy.

Pani Cecylia ma dziwny zwyczaj przychodzenia do babci Joasi akurat wtedy, gdy są u niej Kuba i Buba i właśnie oglądają telewizję.

– O nie!... – jęknęła Buba, słysząc dzwonek do drzwi. – Znowu pani Cecylia!...

– Może jej nie wpuszczamy? – zaproponował nieśmiało Kuba.

– No wiecie?! – babcia Joasia spojrzała na bliźniaki z oburzeniem. – Jak wam nie wstyd?!

Kuba i Buba westchnęli ciężko. Babcia wyłączyła telewizor i poszła otworzyć drzwi.

– Ooo, a kogo my widzimy?! – zaszczebiotała pani Cecylia, wchodząc do pokoju. – Dzieciaczki przyszły odwiedzić babunię, tak? Jakie to milutkie...

Kuba i Buba wstali, uśmiechając się niemrawo.

– A dlaczego dzieciaczki mają takie smutne minki? – pani Cecylia pochyliła się nad bliźniakami i zrobiła buzię w ciup. – Coś się stało dzieciaczkom?

– Babcia nie pozwala nam oglądać telewizji – wyznała Buba.

– Gdy pani przychodzi – dodał Kuba.

Panią Cecylię zamurowało.

– A dlaczego? – zapytała ze zdumieniem, spoglądając na babcię Joasię.

– Jak to dlaczego? – obruszyła się babcia. – Bo to niekulturalnie gapić się w telewizor, gdy przychodzą goście! Tak samo, jak nie wypada oglądać telewizji podczas posiłków!

– A jaki tam ze mnie gość! – pani Cecylia machnęła ręką. – Traktujcie mnie jak domownika. Chętnie razem z wami pogapię się w telewizor...

Kuba i Buba aż podskoczyli z radości do góry. Babcia Joasia uśmiechnęła się kwaśno.

– Tym bardziej... – kontynuowała pani Cecylia, sadowiąc się na kanapie – że... Zaraz, zaraz, która to już godzina? A właśnie, za moment rozpoczyna się moja ulubiona telenowela! Szybko, szybko, przełączcie na pierwszy program!...

Bliźniakom zrzędła mina. Telenowela?!

– Mówiłem, żeby jej nie wpuszczać... – szepnął Kuba.

– Właśnie... – mruknęła Buba.

– Mądry Polak po szkodzie – wyrwało się babci Joasi.

A potem podała pani Cecylii pilota.

G. Kasdepke, *Bon czy ton. Savoir-vivre dla dzieci*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 2018, s. 117-118.

Wybrany fragment dotyczy zasad dobrego zachowania podczas spotkań sąsiedzkich i wspólnego oglądania telewizji. Do babci bliźniaków przychodzi sąsiadka, która zachowuje się jak u siebie w domu, narzuca wszystkim program, który mają oglądać, nie pytając, czy inni mają na to ochotę. W ten sposób dzieci mogą nauczyć się, jakich zachowań należy unikać w kontaktach międzyludzkich.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Pracownicy telewizji – dyrektorzy i kierownicy, producenci i reżyserzy, autorzy, reporterzy i dziennikarze, osoby występujące przed kamerami i personel techniczny – wszyscy mają bardzo poważne obowiązki moralne wobec rodzin, które stanowią tak wielką część ich odbiorców. W swoim życiu zawodowym i osobistym pracownicy telewizji powinni kierować się szacunkiem i uznaniem dla rodziny jako najważniejszej w społeczeństwie wspólnoty życia, miłości i solidarności. Świadomi wielkiego wpływu, jaki wywiera środek przekazu, w którym pracują, powinni szerzyć zdrowe wartości moralne i duchowe, unikając „wszystkiego, co mogłoby zaszkodzić istnieniu, trwałości, harmonii i szczęściu rodziny”, a więc „pornografii i przemocy, propagowania rozwodów lub aspołecznych postaw wśród młodzieży”.

Jan Paweł II, *Telewizja w rodzinie: kryteria właściwego wyboru programów*. Orędzie Ojca Świętego Jana Pawła II na XXVII Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, Watykan, (24.01.1994), w: tegoż, *Orędzia Papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967-2002*, dz. cyt., s. 195-196.

FC 76.

Z uwagi na to, że środki społecznego przekazu – na równi ze szkołą i środowiskiem – wpływają często, i to w znacznej mierze, na formację dzieci, rodzice, jako odbiorcy, powinni sami uczestniczyć w korzystaniu z umiarem, krytycznie, czujnie i roztropnie z tych środków, a zdając sobie sprawę z tego, jaki wpływ wywierają one na dzieci, wpajać im zasady pozwalające na takie wykształcenie sumienia, by spokojnie i obiektywnie wskazywało, które wśród proponowanych programów należy przyjąć, a które odrzucić.

Nie ma czysto obiektywnych wiadomości. Sądzę, że każda informacja opiera się na trzech zasadach. Po pierwsze: każda informacja jest wyborem, a każdy wybór jest oceną. Ocena zaś wtedy jest odpowiedzialna, gdy opiera się na słusznie uznanych wartościach. Po drugie: sama liczba podanych faktów jeszcze nie informuje, może nawet oślepiać, odwracając uwagę od sedna sprawy. Tak będzie, gdy informacja nie będzie odpowiednio wyważona, gdy poza ukazaniem wielości szczegółów nie podejmie próby ukazania całości sprawy, bo to dopiero prowadzi do rzeczywistego poznania. Po trzecie: trzeba pamiętać, że do prawdziwej informacji należy dyskrekcja, informacja bez dyskrekcji może nie tylko uwłaczać ludziom, ale i zniekształcać prawdę. Z drugiej strony istnieje jednak milczenie, które służy prawdzie. Co do pierwszego: jest wielkim zadaniem każdej informacji przeciwstawiać się milczeniu fałszywemu.

Elementarz Benedykta XVI (Josepha Ratzinger)...., dz. cyt., s. 216.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Po swym zmartwychwstaniu, wczesnym rankiem w pierwszy dzień tygodnia, Jezus ukazał się najpierw Marii Magdalenie, z której przedtem wyrzucił siedem złych duchów. Ona poszła i oznajmiła to tym z jej otoczenia, którzy byli z Nim, pogrążonym w smutku i płaczącym. Ci jednak słysząc, że żyje i że ona Go widziała, nie dali temu wiary. Potem ukazał się w innej postaci dwom z nich na drodze, gdy szli do wsi. Oni powrócili i oznajmili pozostałym. Lecz im też nie uwierzyli. W końcu ukazał się samym Jednastu, gdy siedzieli za stołem, i wyrzucał im brak wiary i upór, że nie wierzyli tym, którzy widzieli Go zmartwychwstałego. I rzekł do nich: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,9-15).

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Informacja przekazywana przez środki społecznego przekazu pozostaje w służbie dobra wspólnego. Społeczeństwo ma prawo do informacji opartej na prawdzie, wolności, sprawiedliwości i solidarności: właściwe zastosowanie tego prawa domaga się, by co do swego przedmiotu informacja była zawsze prawdziwa i pełna, przy zachowaniu sprawiedliwości i miłości; poza tym, aby co do sposobu była godziwa i odpowiednia, to znaczy przestrzegała święcie zasad moralnych oraz słusznych praw i godności człowieka tak przy zbieraniu wiadomości, jak i przy ogłaszaniu ich (KKK 2494).

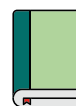
Por. KKK 2497.

IV. LITERATURA PRZEDMIOTU

Elementarz Benedykta XVI (Josepha Ratzingera) dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy, oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.

Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003.

Iłowiecki M., *Krzywe zwierciadło. O manipulacji w mediach*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej Gaudium, Lublin 2010.

- Jan Paweł II, Adhortacja *Familiaris consortio*, (22.11.1981), w: tegoż, *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. M. Romanek, wyd. Znak, Kraków 2006, s. 89-213.
- Legutko P., *Jad medialny*, wyd. Arcana, Kraków 2005.
- Lepa A., *Mity i obraz*, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 2001.
- Nagórny J., *Dziecko wśród mediów. Wychowanie w rodzinie do korzystania ze środków społecznego przekazu*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2004.
- Nowakowski P.T., *Fast food dla mózgu, czyli telewizja i okolice*, wyd. Maternus Media, Tychy 2002.
- Orędzia Papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967-2002*, oprac. M. Lis, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2002.
- Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetate*, (28.10.1965), w: tegoż: *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, red. M. Przybył, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 333-337.
- Wyszyński S., *Duch pracy ludzkiej. Myśli o wartości pracy*, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 2001.